

Arkivsak-dok. 16/06055-23 Arkivkode. 012  
Saksbehandler Solveig Fossum-Raunehaug

Saksgang Møtedato  
NMBU Forskningsutvalget 12.10.2017

## **FU-SAK 53/ 2017 - INFORMASJONSSAKER**

### **1. Om å ta betalt for veiledning av doktorgradskandidater**

#### **Bakgrunn:**

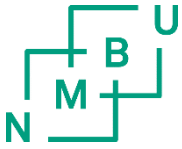
Dette notatet belyser spørsmål knyttet til *om* og ev. *når* det er rimelig å ta betalt for veiledning av doktorgradskandidater.

UH-loven slår fast «gratis-prinsippet» i norsk offentlig utdanning (§ 7-1. (1)): «*Statlige universiteter og høyskoler kan ikke kreve egenbetaling fra studenter for ordinære utdanninger som fører frem til en grad eller yrkesutdanning.*» Ph.d.-kandidater defineres som studenter i UH-lovens forstand (kilde: Karin Helle, jurist i Kunnskapsdepartementet, UH-avdelingen). NMBU kan derfor aldri kreve *egenbetaling fra våre egne ph.d.-studenter* for emner/ kurs, seminarer, veiledning og disputas.

UH-institusjonene får økonomiske uttelling for uteksaminerte doktorgradskandidater gjennom den resultatbaserte delen av rammebevilgningen fra Kunnskapsdepartementet. I Statsbudsjettet for 2017 var uttellingen til doktorgradsgivende institusjon kr 367 000 per doktorkandidat (både ph.d. og dr. philos). Tildelingen er uavhengig av kandidatens arbeidsgiverforhold under utdanningen, men midler gis kun dersom disputasen avlegges ved den gradsgivende institusjonen.

Dersom ph.d.-kandidaten har vært ansatt hos en ikke-gradsgivende institusjon eller bedrift får doktorgradskandidatens arbeidsgiver 20 % av den økonomiske uttellingen ved oppnådd grad. I 2017 var dette beløpet kr 74 400 og det tas ***ikke*** av gradsgivende institusjons uttelling.

Ved samarbeid om doktorgradsutdanning mellom norsk gradsgivende institusjon og gradsgivende institusjon(-er) i utlandet, gir oppnådd doktorgrad kun økonomisk uttelling dersom disputasen har foregått ved den norske institusjonen (kilde: Database for høyere utdanning).



Ettersom NMBU mottar økonomisk uttelling for avlagte doktorgrader (disputas ved NMBU) enten vedkommende er ansatt ved et institutt, en bedrift eller i en institusjon i utlandet vil det være urimelig å kreve betaling for veiledning utført av ansatte ved NMBU.

Forskningsutvalget ved Universitetet i Stavanger har behandlet en sak om å ta betalt for veiledning og vedtaket er som følger:

*«For å legge til rette for samarbeid med eksterne parter foreslås det at UiS bidrar med et minimumsbidrag når det gjelder dekking av kostnadene for eksterne ph.d.- kandidater tatt opp på doktorgradsprogram ved UiS. Dette minimumsbidraget innbefatter kostnader knyttet til veiledning, ph.d.-emner, midtveiseevaluering og disputas.»*

Det er naturlig også ved NMBU å ha dette som en slags «hovedregel».

#### *Aktuelt regelverk fra Kunnskapsdepartementet*

Kunnskapsdepartementet innførte fra og med 2014 TDI-modellen for budsjettering og regnskapsføring av totale kostnader i eksternt finansierte forskningsprosjekter (jf. tildelingsbrev til UH-institusjonene).

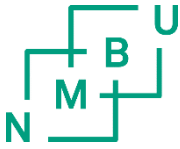
#### *Aktuelt regelverk ved NMBU*

All aktivitet som helt eller delvis er finansiert av eksterne virksomheter skal være av faglig interesse, og i overensstemmelse med enhetens mål og strategier.

[NMBUs reglement for bidrags- og oppdragsfinansiert aktivitet \(BOA\)](#) innebærer at:

- Alle kostnader og inntekter skal budsjetteres og regnskapsføres.
- Alle oppdragsprosjekt skal være fullfinansiert av oppdragsgiver, og det skal beregnes en rimelig fortjeneste på oppdraget.
- For alle bidragsprosjekt skal det søkes om eksternt finansiering av en så stor del av kostnadene som mulig. I de tilfeller der bidragsyter ikke finansierer alle kostnader, skal finansiering av resterende kostnader ved hjelp av grunnbevilgning være godkjent av fakultets-/enhetsleder.
- Det er en felles sats for indirekte kostnader for hele NMBU utledet av TDI-modellen.

Alle ph.d.-kandidater som er tatt opp ved ett av NMBUs ph.d.-programmer skal ha en ph.d.-avtale. Ph.d.-avtalen skal inngås mellom alle involverte parter (både interne og ev. eksterne) innen 6 måneder etter startdato for utdanningen. Et viktig punkt i denne avtalen er finansiering av ph.d.-utdanningen. Det må klart gå fram hva de ulike partene skal bidra med både midler til drift og midler til/ synliggjøring av kostnader til veiledning. Størrelsen og varigheten av kostnadsdekningen forhandles fram mellom fagmiljøet/fakultetet ved NMBU og den eksterne institusjonen.



## **Tre ulike modeller for doktorgradsopplæringsprogram for «eksterne ph.d.-kandidater» ved NMBU:**

I disse tilfellene vil doktorgradskandidaten være tilknyttet et av NMBUs ph.d.-programmer, men arbeidsgiveransvaret ligger hos ekstern institusjon i Norge eller i utlandet, hos norsk bedrift eller offentlig etat.

1. Instituttsektoren i Norge
2. Bedrifter og offentlige etater (særsilt via nærings- og offentlig sektor ph.d.-ordningene)
3. Utdanningsinstitusjoner i utlandet)

### **1. Instituttsektoren i Norge**

Doktorgradskandidaten er ansatt ved et forskningsinstitutt i Norge og er tatt opp på doktorgradsutdanningen ved NMBU. NMBU og forskningsinstituttet bidrar med veiledningstimer inn i doktorgradsprosjektet og den totale veiledningsinnsatsen synliggjøres i finansieringsplanen i ph.d.-avtalen som egeninnsats. Det er ikke naturlig å ta betalt for veiledning da begge institusjonene har midler til dette gjennom sine rammeoverføringer.

Forskningsinstituttene søker også som regel om midler til veiledning i prosjektsøknadene.

I noen tilfeller vil det være naturlig for NMBU å inngå en særskilt avtale med forskningsinstituttet, som har prosjektlederansvar, om å bidra med en gitt sum for å dekke noen av NMBUs utgifter. For eksempel administrative kostnader, faglige aktiviteter i ph.d.-utdanningen, obligatoriske seminarer og disputas.

### **2. Nærings- og offentlig sektor-ph.d**

Doktorgradskandidaten er ansatt i en bedrift eller i en offentlig etat og er tatt opp på doktorgradsutdanningen ved NMBU.

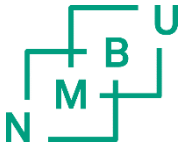
#### *Bedriften*

- Er søker og mottaker av midler
- Må ha personell og andre ressurser avsatt til egen FoU
- Må ha et forpliktende samarbeid med en gradsgivende institusjon

#### *Kandidaten*

- Er ansatt i bedriften
- Fordeler sin tid etter avtale mellom bedrift og gradsgivende institusjon
- Skal ha veileder både fra gradsgivende institusjon og bedrift (ev. *mentor* fra bedrift)

I et notat fra UHR (Nærings-ph.d.-ordningen: [Kostnader og finansiering av opphold ved gradsgivende institusjon](#)) tas det utgangspunkt i at et prosjekt som har finansiering gjennom nærings-ph.d.-ordningen, er å anse som et bidragsprosjekt. Det betyr at kostnadene i prosjektet beregnes ved hjelp av TDI-modellen, og at UH-institusjonene



har anledning til å gå inn med egenfinansiering i prosjektet. Dette bekreftes av Forskningsrådets programkoordinator for nærings-ph.d., Marie Haaland.

Egenfinansiering vil være gjenstand for forhandlinger mellom gradsgivende institusjon og den enkelte bedrift i hvert enkelt prosjekt. Resultatet vil avhenge av begge parters økonomiske handlingsrom. For offentlig sektor-ph.d. anbefaler Forskningsrådet samme retningslinjer som for nærings-ph.d.

UHR anbefaler følgende beregningsmetode for kostnader i bidragsprosjekter:

- Kostnader for veiledning beregnes ut fra et normert omfang på 75 timer per år à 12 mnd.
- TDI-modellen legges til grunn for beregning av UH-institusjonens indirekte kostnader, og IK-satsen regnes for tiden kandidaten skal oppholde seg ved UH-institusjonen (minimum ett års residensplikt (12 mnd.)).
- Leiestedskostnadene avhenger av kandidatens behov for å benytte forskningsinfrastruktur.

UHR anbefaler følgende fordeling av kostnader mellom UH-institusjon og bedrift:

- **Veiledningskostnader** finansieres av UH-institusjon som en del av veileders forskningstid.
- **Eventuelle leiestedskostnader** finansieres av bedrift.
- **Indirekte kostnader** kan fordeles etter en enkel fordelingsnøkkel (prosentmessig) mellom UH-institusjon og bedrift.

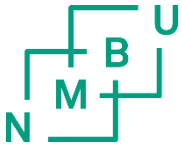
### 3. Utdanningsinstitusjoner i utlandet

NMBU har flere samarbeidsavtaler med universiteter i utlandet. Langvarig institusjonelt samarbeid er stort sett utført i tråd med samarbeidskontraktbetingelser. Kompensasjon av bruk av tid på veiledning står noen ganger beskrevet i kontraktene. Finansieringskilder inkluderer SIU, UD/ambassaden, Norad, m.fl. For eksempel finansierer Norad akademisk samarbeid (forskning og utdanning) med universiteter i utviklingsland gjennom NORHED-programmet. Veiledning av utenlandske doktorgradsstudenter i NORHED-prosjekter dekkes med maks. 75 timer/år (maks. 3 år) per ph.d.-student som tar doktorgraden utenfor sitt hjemland.

Norske universiteter som deltar i NORHED-prosjekter har ikke lov til å få dekket tidsbruk på veiledning av PhD studenter som tar doktorgrad i Norge.

### 4. Tilfeller hvor det kan være naturlig å be om betaling for veiledning

Når et doktorgradsprosjekt engasjerer en ekstern veileder, hvis arbeidsgiver ikke inngår i et samarbeid eller i en avtale med NMBU om forskerutdanning, er det naturlig at prosjektet dekker kostnadene for denne veiledningen.



Følgende faktorer kan være relevante og i favør av at NMBU bør ta betalt for veiledning av ph.d.-kandidater og at prosjektleder ved NMBU går inn i forhandlinger med instituttet, bedriften eller institusjonen i tredje land:

- Oppnevnt veileder ved NMBU er ansatt i en stilling med liten eller marginal forskningstid.
- Faglig innhold i ph.d.-kandidatens arbeid er i ytterkant av fagmiljøets faglige strategi.